

Veronika Němcová, Společnost na Hlučínsku mezi dvěma světovými válkami. Formování národní identity na příkladu školství, Bakalářská práce FF UK, Praha 2014, 73 str.+přílohy

---

Veronika Němcová si pro psaní své bakalářské práce zvolila téma jistě atraktivní, pro mnohé aktuální či vhodně aktualizovatelné, a zároveň umožňující aplikaci určitých metodologických konceptů. Je třeba říci, že na bakalářskou práci je to nemalá výzva. Již úvodem mohu konstatovat, že se s ní autorka vyrovnala se ctí. Na druhou stranu však nemohu opominout, že ve snaze naplnit poměrně ambiciózní projekt, přistoupila k heuristice značně selektivně, a to v podstatě v celé škále možných informačních zdrojů. Autorka pomíjí teoretickou literaturu (pracuje s ní intuitivně?) vztahující se k tématu (přinejmenším Ernest Gellner a Miroslav Hroch by jejímu seznamu zdrojů „slyšeli“ možná více, než Nymfomanka), autorka obchází i standardní syntézy (Zdeněk Kárník by asi chybět neměl), selektivně přistupuje i k prostudovaným pramenům (zcela opomíjí prameny Národního archivu /školství, matice/ či Ministerstva zahraničních věcí /nebo alespoň edice dokumentů z tohoto zdroje/, které mají značnou relevanci), mezi prostudované dobové tisky nezařadila ani Čs. vlastivědu, přestože v ní se zrcadlí souhrnný pohled na danou problematiku, autorka nevytěžila ani řadu zdařilých absolventských prací FF UK (Matěj Spurný, Jiří Neminář, Vít Banasinský...), které by k tématu měly relevanci, a jeden z mála autentických dobových tisků – práci Jana Kaprase – nechává smutně osamělou a navíc bez výstižné charakteristiky jejího autora. Práci by rovněž slušela lepší jazyková korektura.

I přes výše uvedené výhrady k heuristice se však podařilo autorce napsat dobře strukturovanou, čtivou a velmi zajímavou práci, ve které si klade řadu nosných otázek. K nim si dovoluji přidat ještě některé další, jejichž zodpovězení by mohlo být rovněž předmětem obhajoby. Je opravdu možné, aby obyvatelstvo nemělo po řadu měsíců žádnou představu o tom, jaká jednání se o budoucnosti tohoto teritoria vedou, když jeho někteří představitelé byli již v průběhu války natolik zorientovaní, že psali memorandum nepřátelským silám, dopouštěli se tak velezrady, a věděli dokonce komu a kam psát? Tedy jaká je hodnota těchto a podobných svědectví, jak přistupovat k posuzování podobných výroků? Dále – lze uzavřít analýzu identity Hlučíňanů v tomto období bez průhledu na leta 1938, 1939 a následující? Nemají pro předmět zájmu také určitou výpovědní hodnotu? Jaký důvod vedl Moravce k tomu, že se při své inklinaci k německé identitě (ale např. Kapras to nazývá německým nátěrem), nenaučili němčinu. Vždyť pro velkou část populace v českém prostředí bylo zcela normální, že děti byly od dětství seznamovány s němčinou, tedy německy uměl kdekterý ne-Němec, a ten, kdo se cítil Němcem, ne? Na řadě míst se píše, že neuměli německy, ale kdo tedy chodil do německé školy a co tam dělal?

Další otázky, které mne nad posuzovaným textem napadly, se týkají vztahu k Německu, tolikrát zmiňované a argumentované sociální a ekonomické determinace, jež má pomoci charakterizovat

specifika hlučínského obyvatelstva. Dříve, než je položím, dávám k úvaze, zda by textu nebylo ku prospěchu, aby byli Hlučíňané alespoň stopicky komparováni s Těšíňany či Lužickými Srby, a nebo třeba také s problematikou tvorby identity obyvatel Slovenska. Pokud se tedy týká vztahu k Německu, závislosti na německém ekonomickém zázemí – pak kladu otázku – bylo opravdu po první světové válce a na počátku 20. let terno patřit k Německu? V textu se píše, že obyvatelé Hlučínska se nestěhovali, brali se pořád mezi sebou, jakoby se jednalo o uzavřené vesnice. Přitom jejich obyvatelé pracovali v Německu, což předpokládá poměrně značnou mobilitu. Není to v rozporu? Není v rozporu to, že tamní obyvatelstvo je opakovaně charakterizováno jako čistě zemědělské, a přitom řeší problém nezaměstnanosti jako zcela „městský“ typ? Není v rozporu nesmírná chudoba a bída s možností platit si privátní vzdělávání či každodenní dojíždění do Opavy, které bylo pro řadu jiných studentů (viz vzpomínky Karla Engliše), ekonomicky zničující? Není třeba pracovat s jemnější diferenciací? Je tedy možno vyslovovat nějaké kategorické soudy?

Autorka dochází k závěru, že o vývojově poněkud zaostalé Moravce sváděli jazykový boj Češi s Němci, kteří naopak vyzdvihovali kulturní sounáležitost. Tyto dvě alternativy klade proti sobě. Nemohu se však zbavit dojmu, že německá „mentalita“ se od české v otázce jazykového boje příliš neliší a používané prostředky rovněž ne. Otázkou však je, zda nacionálnímu socialismu, k němuž se velká část obyvatel Hlučínska alespoň dočasně přiklonila, stačí kulturní sounáležitost a jazyk, jak se to s otázkou pravé německé krve...

Celkově považuji práci Veroniky Němcové za zdařilou, na práci bakalářskou se jedná o velmi zajímavý a kultivovaný text, ráda ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

..

Praha, 29. srpna 2014

Doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD.